

СТУДЕНТСКИ НАГЛАСИ ЗА УЧАСТИЕ В ДОБРОВОЛЧЕСКИ ПРОГРАМИ

Петранка Гагова, Ива Николова, Петя Върбанова, Виктория Петрова

Медицински колеж, Медицински университет – София

STUDENT ATTITUDES TO PARTICIPATE IN VOLUNTEER PROGRAMS

Petranca Gagova, Iva Nikolova, Petya Varbanova, Viktoria Petrova

Medical College, Medical University – Sofia

РЕЗЮМЕ

Обучението на студентите в медицинските колежи има своите традиции и следва принципите на педагогиката и психологията, прилагайки добрите практики от медицинската наука. Още с подбора на студентите, приемани за обучение, се поставя основата, на която се надгражда по-нататъшното емпатийно и професионално обучение. В днешни дни, по време на пандемия и недостиг на медицински кадри в здравеопазването, се заговори за доброволчески практики на млади специалисти и студенти, за да се излезе от кризисната ситуация. На студентите от медицинските университети бе дадена възможност да се включат като доброволци в обслужването на пациенти с COVID-19. Целта на настоящия доклад е да представи студентските нагласи за участие в доброволчески програми и да анализира възможностите за повишаване мотивацията на обучаващите се към такива дейности.

Използвани са документален и социологически метод. Разгледани и анализирани са интернет източници, свързани с доброволчеството като понятие. Проведеното социологическо проучване, чрез собствена анонимна анкета, обхваща 90,3% от студентите от специалност „Рентгенов лаборант“ в МК-София. Резултатите от проучването показаха, че половината от анкетиранияте са се включвали в различни доброволчески мероприятия; най-голям процент имат информация за такива от социалните мрежи и приятели; 86,3% имат желание да се включат в доброволчески програми, но 59,8% от изследваните имат свободно време, което биха отделили за

ABSTRACT

Students' education in medical colleges has its own traditions and follows the principles of pedagogy and psychology, applying good practices in medical science. With the selection of the students to be accepted for training is laid the foundation on which further empathic and professional training is built. Nowadays, during a pandemic and a shortage of medical staff in healthcare, we talk about volunteering practices by young professionals and students in order to get out of the crisis situation. Medical university students were given the opportunity to volunteer to help patients with COVID-19. The purpose of this report is to present students' attitudes to participate in volunteer programs and analyze opportunities to increase learners' motivation for such activities.

Documentary and sociological methods were used. Internet sources related to volunteering as a concept are reviewed and analyzed. The sociological survey was made through its own anonymous survey and covers 90.3% of the students majoring as X-ray Technicians at the Medical College in Sofia. The results of the survey showed that half of the respondents were involved in various volunteer activities; the majority of respondents gave information about volunteer activities from social networks and friends; 86.3% want to get involved in volunteer programs, but only 59.8% of respondents have free time for them. 70.6% believe that volunteering can help their professional careers.

In conclusion, it can be said that most of the respondents accept the idea of volunteering positively, but the commitment of the university, respectively the college, and its teachers, is to guide and stimulate its students to do such activities that develop feelings such as empathy and satisfaction in helping others. In recent years, more and more attention has been paid to

това. 70,6% считат, че доброволчеството може да помогне за професионалната им кариера.

В заключение може да се каже, че по-голяма част от изследваните приемат положително идеята за доброволчеството, но ангажимент на университета, респективно колежа и преподавателите в него е да насочва и стимулира студентите си към такива дейности, които да развиват чувства като емпатия, съпричастност и удовлетвореност от това да помогнеш на другите. През последните години все повече внимание се отделя на иновациите в обучението, а доброволческите практики биха допринесли за промяна в положителна посока на отношението на медицинските кадри към пациентите и собствената им професия.

Ключови думи: студенти, рентгенов лаборант, доброволчество, емпатия

УВОД

Обучението на студентите в медицинските колежи има своите традиции и следва принципите на педагогиката и психологията, прилагайки добрите практики от медицинската наука. Още с подбора на студентите, приемани за обучение, се поставя основата, на която се надгражда по-нататъшното емпатийно и професионално обучение. До неотдавна в образованието на медицинските специалисти приоритет беше обучението, даващо знания и умения, или така наречените професионални компетенции, необходими за всяка специалност. Високата компетентност е от голямо значение за качеството на предлаганите здравни грижи, но само това не би било достатъчно, разглеждайки спецификата на медицинските специалности. За обслужването на хора в сферата на здравеопазването, за оказване на грижа и помощ на пациентите е необходимо професионалистите по здравни грижи да притежават определени личностни качества и умения, свързани със социалната зрялост на индивида. Според някои автори "студентската възраст и образованието са изключително благоприятен етап за формиране на личността на бъдещите медицински специалисти. Това обуславя необходимостта от засилени акценти върху възпитателната работа с тях. Обучението винаги е вървяло успоредно с възпитанието независимо от възрастта на обучаваните. Професионалното възпитание е част от цялостното образование на медицинските специалисти. "То е целенасочен процес

innovations in education, and volunteering practices would contribute to a positive change in the attitude of medical staff towards patients and their own profession.

Keywords: students, X-ray technician, volunteering, empathy

на управление обстоятелствата на социалното и професионалното развитие на студентите, способстващи да се формират у бъдещите специалисти: професионална насоченост, интерес и отговорно отношение към избраната професия" (1). Медицинската професия изисква от упражняващите я да притежават или да придобият чувства като емпатия, съпричастност и разбиране на потребностите и преживяванията на другите. През последните години все повече внимание се отделя на иновативните технологии и на иновациите в обучението на медицинските специалисти. Те спомагат за промяна в системата на образованието, организацията и съдържанието на обучението, неговия ход, протичане и резултати. Иновационните подходи в медицинското образование се свързват с промяна на стила на преподаване и учене, със стимулирането на студентите да участват активно в собственото си обучение, включвайки ги в научни проекти, социални дейности или други мероприятия. Дидактическите иновации целят да направят образованието по-актуално, по-качествено и адаптирано към социално-икономическите промени.

В днешни дни, по време на пандемия и недостиг на медицински кадри в здравеопазването, се заговори за доброволчески практики на млади специалисти и студенти, за да се излезе от кризисната ситуация. На студентите от медицинските университети бе дадена възможност да се включат като доброволци в обслужването на пациенти с COVID-19.

Цел на изследването е да представи студентските нагласи за участие в доброволчески програми и да анализира възможностите за повишаване мотивацията на обучаващите се към такива дейности.

Идеята е това да се постигне чрез реализиране на проучване за нагласите към доброволчеството чрез анкетиране на студенти с различна възраст, пол и социално положение към полагането на доброволен труд. От резултатите, които се очакват след реализиране на проучването и получаването на данни, да се открие подходящ начин да се провокира интересът на студентите към полагане на доброволен труд като форма на активно гражданско поведение и приобщаването им към доброволчески практики, които да спомогнат да натрупат знания и опит. Доброволчеството е въпрос на личен избор и означава безвъзмездно предоставяне на труд, извършвайки дейности, които са приятни и полезни. Дейности, помагачи да се развиват и придобиват нови умения, да се откриват нови хора и места. Доброволчеството е разпространено навсякъде по света.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Проучването е проведено в началото на февруари 2021 г. чрез собствена електронна анонимна анкета, съдържаща 15 въпроса, сред студенти от МК „Й. Филаретова“ – София, специалност „Рентгенов лаборант“. Въпросите в нашата анкета са насочени да установят познава ли се от анкетирания доброволческата практика; участвали ли са в такива; какво е отношението към доброволческите дейности; причини за участие или не; професионална свързаност с доброволческите дейности. Допълнително към анкетата е включен въпрос, който уточнява какви доброволчески дейности могат да извършат анкетирания по време на следването си. В изследването са взели участие 102-ма студенти от трите курса на специалността, или 90,3%, от общия брой студенти в нея.

За събирането на информацията в изследването са приложени следните методи:

1. Документален метод – проучени са документи, свързани с концепцията доброволчество и обучение във висшите медицински училища.
2. Социологически метод – анкетен метод за проучване на мнението и нагласите на студентите относно приложението на доброволческите практики по време на обучението им с цел възпитаване на алтруистично и емпатийно отношение у тях.

3. Математико-статистически метод и графично представяне на резултатите.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Изследваният контингент е на различна възраст, като преобладават хората до 25 години – 59,8%, 14,7% са между 26 и 35 години, 18,6% са между 36 и 45 години и 6,9% са над 46 години.

Разпределението по пол е: 70,6% жени и 29,4% мъже.

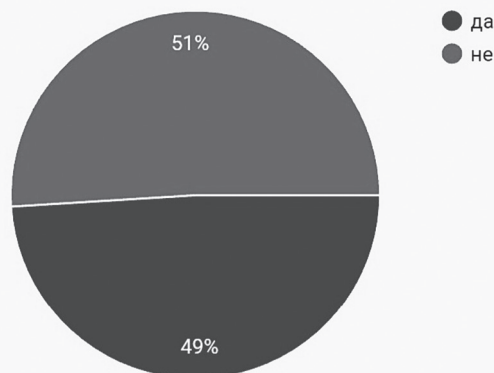
За да установим разпознаваем ли е доброволният труд сред изследвания контингент, зададохме три ключови въпроса: „Участвали ли сте някога в доброволчески дейности?“, „Имате ли информация за участие в доброволческа програма?“ и „Откъде получавате информация за доброволчески програми?“

Тези въпроси целят да измерят доколко е популярно доброволчеството като дейност и доколко е дейност, която присъства конкретно в живота на анкетирания.

На въпроса „Участвали ли сте някога в доброволчески дейности?“ 49% от респондентите отговарят с положителен отговор „да“, а 51% с „не“. Както може да се види на фиг. 1, процентното разпределение е приблизително равно за двата отговора, с малък превес на отрицателните, което показва, че студентите имат нагласата да участват в доброволчески дейности, но за да възпитаваме един по-добър и съпричастен с проблемите на обществото контингент от бъдещи медицински професионалисти, трябва да намерим средствата

Участвали ли сте някога в доброволчески дейности?

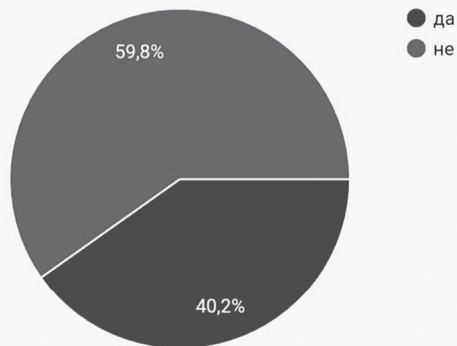
102 отговора

Фиг. 1

Имате ли информация за възможности за участие в доброволческа програма?

102 отговора

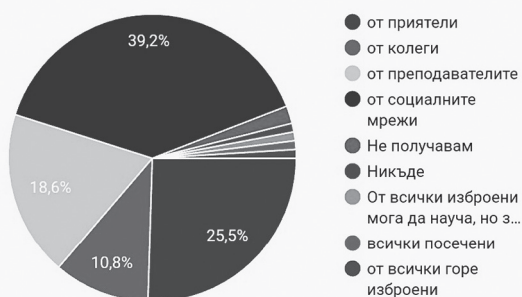
Фиг. 2

и начините да мотивираме и повишим процента на участващите в доброволчески програми.

От следващия въпрос, касаещ наличната информация за участие в доброволческа програма, става ясно, че до по-голяма част от изследваните лица не е достигнала такава. 59,8% от студентите са дали отрицателен отговор, което се вижда графично на фиг. 2. Наличността на информация, достигаща до потребителите, е ключов момент в стимулирането на реакции и действия. За да предизвикаме очакваната от нас активност за участие на студентите в доброволчески програми, е необходимо да подобрим информираността за наличието на такива програми и начините за включването им в тях. За да открием източниците на информация за доброволческите програми и дейности и да анализираме възможностите за подобряване на каналите за достъп на такава информация до студентите, зададохме въпроса: „Откъде получавате информация за доброволче-

От къде получавате информация за доброволчески програми?

102 отговора

Фиг. 3

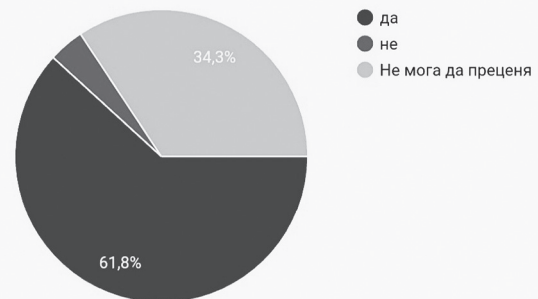
ски програми?“ От дадените отговори, които са представени във фиг. 3, правим заключение, че информацията, подавана от преподавателите в медицинския колеж, е едва на трето място след социалните мрежи и приятелите. Първите две са активен двигател в различни дейности, насочени към помощ и взаимопомощ помежду хората, но за да се възпитат чувства на съпричастност, разбиране и емпатия по време на обучението, преподавателите от медицинските училища трябва да стимулират студентите си чрез собствен пример и с целенасочена информация за подобни дейности. За да се постигне по-добра информираност и мотивация, трябва да се дава по-голяма гласност на доброволческите актове, извършвани от студенти и преподаватели, с което да се стимулира участието и на други доброволци.

Със следващите три въпроса в анкетата имаме за цел да установим нагласата и отношението на анкетираните към доброволчеството като цяло и причини, поради които не полагат доброволен труд.

С въпроса „Смятате ли, че студентите, обучаващи се в Медицински колеж, трябва да се включват в доброволчески програми?“ се опитваме да открием до каква степен хората, насочили се да придобият една хуманна професия, считат, че доброволчеството е обвързано с избраното от тях поприще. От резултатите, получени от отговора на този въпрос, може да направим заключение, че 61,8% от тях считат участието в доброволчески програми за уместно. Естествено е студентите, насочили се към медицински специалности, да са отворени към доброволчество. Медицината е хуманна специалност. 3,9% обаче дават категоричен отрицателен отговор, а 34,3%

Смятате ли, че студентите обучаващи се в Медицински колеж трябва да се включват в доброволчески програми?

102 отговора

Фиг. 4

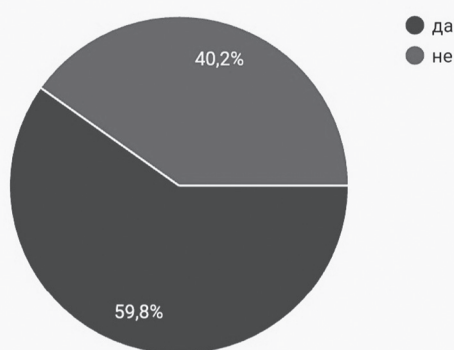
не могат да преценят. Резултатите са представени графично на фиг. 4. Разсъждавайки върху отрицателните и колебаещите се в отговора на този въпрос, може да допуснем, че тези респонденти не отчитат, че медицинските професии, независимо от специалността, са ориентирани в помощ на нуждаещи се хора. В днешното ориентирано към пазара общество и възможността след придобиване на медицинска специалност да се постигне сигурна професионална реализация, носеща определени доходи, е мотивацията за определена част от обучаваните да придобиват това образование, но това е в разрез с всички етични норми на медицинската професия. Това заключение ни задължава да търсим начини за променяне на съзнанието на тези хора, тъй като завършилите и практикуващи медицински професии трябва да притежават вътрешна потребност за оказване на помощ и съпричастност към проблемите на другите и това да ги кара да се чувстват удовлетворени.

За да може да се определят областите, в които трябва да се работи за популяризиране и развитие на доброволчеството, студентите, включени в проучването, са анкетирани относно причините, поради които не полагат доброволен труд.

Чрез два от въпросите: „Имате ли свободно време, което бихте отделили за доброволческа дейност?“ и „Имате ли желание да извършвате доброволческа дейност?“ – търсим отговор на вътрешната нагласа и външния фактор свободно време за участие в доброволчески програми. На фиг. 5 са представени графично резултатите от отговорите на първия въпрос, като 59,8% от анкетираните отговарят с „да“, а останалите 40,2% с „не“. На втория, видно на фиг. 6, положителни-

Имате ли свободно време, което бихте отделили за доброволческа дейност?

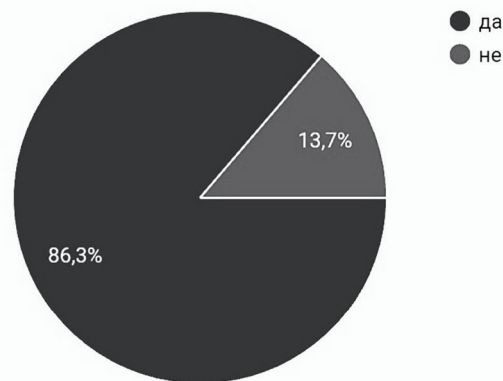
102 отговора

Фиг. 5

Имате ли желание да извършвате доброволческа дейност?

102 отговора

Фиг. 6

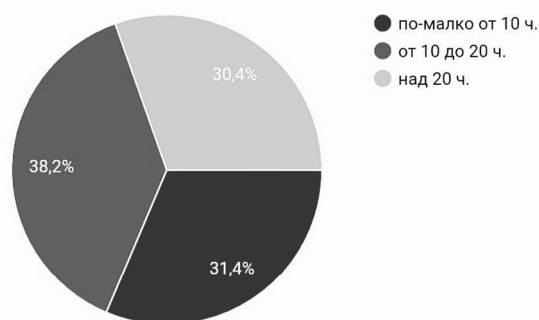
те отговори нарастват с 26,5%, общо 86,3%, а отрицателните намаляват респективно със същия процент, което показва, че една от причините за неучастие в доброволчески програми е липса на време.

Заявеното желание на по-голяма част от респондентите трябва да се използва и стимулира за повишаване на процента на участващите в доброволчески програми. Наистина голяма част от студентите са работещи и семейни хора, което утежнява фактора свободно време, но ако се намерят правилните подходи и стимули за поощряване на такива дейности по време на обучението, би могло да се повиши процентът на доброволците от тази специалност.

На фиг. 7 са представени резултатите от отговорите на въпроса: „Колко време бихте отдели-

Колко време бихте отделили на година за доброволческа дейност?

102 отговора

Фиг. 7

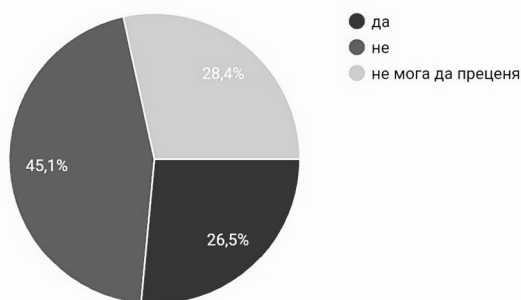
ли на година за доброволческа дейност?“ Резултатите са пропорционално разпределени между трите отговора, което показва, че има хора, които биха отделили малко време, и други, които са склонни да отделят повече от личното си време за различни каузи. Както гласи една добре позната мъдрост: „Апетитът идва с яденето.“ Включвайки се веднъж в такава дейност, човек започва да усеща удоволствие и удовлетвореност и да отделя все повече време за правене на добро. Когато човек има възпитанието и желанието за извършване на доброволческа дейност, получавайки повече и правилно поднесена информация за организиране на такива програми, ще намери начин да се включи в тях, по свой начин и със своето убеждение.

От определението на самата дума „доброволец“, което намираме в различни източници, разбираме, че това е някой, който по свое желание и безвъзмездно се заема с алтруистична дейност и работа. Участва в дейности с цел допринасяне за добруването и подобряването на човешкото качество на живот. Това за разлика от платените дейности може да носи приятно чувство на удовлетворение или уважение, но няма финансова печалба – доброволците извършват своята дейност или напълно безплатно, или в определени условия при минимално заплащане и осигуряване на условия на живот, при работа в чужбина. Най-често наградата за усилията на доброволците е добрата дума, признанието, похвалата от страна на околните хора или други доброволци (3,4).

На въпроса: „Трябва ли доброволческата дейност да бъде обвързана със заплащане?“ 45,1% от анкетираните отговарят с категорично „не“, 26,5% с „да“ и 28,4% с „не мога да преценя“, които са представени на фиг. 8. Видно е, че част от анке-

Трябва ли доброволческата дейност да бъде обвързана със заплащане?

102 отговора

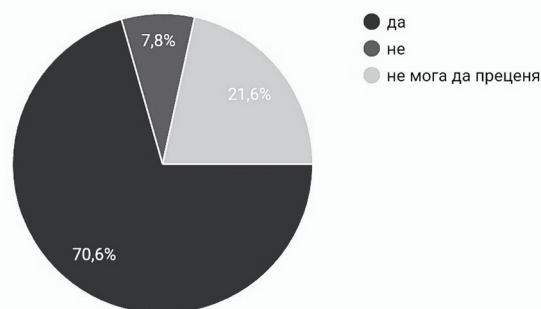
Фиг. 8

тираните очакват да получат някакви облаги от извършването на доброволческата дейност, което ни насочва към това да се помисли за определени стимули, които да провокират участието в такива дейности. Това не винаги е задължително да са парични средства. За възпитаване и увеличаване на хората в алтруистични дейности трябва да се изградят чисто човешки потребности за самоизява.

Отговорите на следващия въпрос, представени на фиг. 9, ни дава идея за един от стимулите, които можем да използваме за повишаване на броя на участниците в доброволчески програми. 70,6% отговарят с „да“ на въпроса: „Считате ли, че доброволчеството може да помогне за професионалната Ви кариера?“ Високият процент на положително отговорилите показва, че студентите осъзнават, че дарявайки труд в сферата на медицината, ще им позволи да се докоснат по-отблизо до проблемите в болниците, както и с тези на болните. Това неминуемо ще даде положителни резултати за бъдещото им развитие. Потвърждение на казаното откриваме и в статия на Б. Асанова, която показва положителния ефект в обучението чрез включване на студенти в учебен проект със социална насоченост „Здрави и Красиви“ (2).

Считате ли, че доброволчеството може да помогне за професионалната Ви кариера?

102 отговора

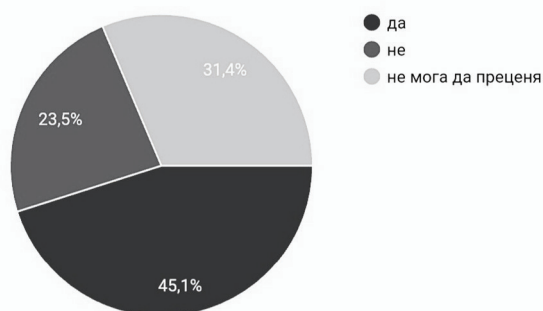

Фиг. 9

На фиг. 10 са представени отговорите на въпроса: „Според Вас доброволчеството обвързано ли е с чувство на емпатия?“ 45,1% от анкетираните са отговорили положително, което показва, че студентите, първо, знаят значението на думата емпатия и второ, считат, че това е в основата на правенето на добро. Когато човек не търси финансова облага от доброволческа дейност, той

Според Вас доброволчеството
обвързано ли е с чувството на емпатия?

102 отговора

Фиг. 10

неминуемо е съпричастен и съчувства на този, на когото помага.

В последния въпрос респондентите имаха възможност сами да предложат начини за участие в доброволчество по време на обучението си в колежа. Интерес за нас е големият обем от различни предложения, които получихме и могат да бъдат използвани за по-нататъшно доразвиване на идеята за екипна работа в специалността по доброволчески програми.

ИЗВОДИ

От направеното проучване и получените резултати може да се каже, че:

- По-голяма част от изследваните приемат положително идеята за доброволчество, но ангажимент на университета, респективно колежа и преподавателите в него е да насочва и стимулира студентите си към такива дейности, които да развиват чувства като емпатия, съпричастност и удовлетвореност от това да помогнеш на другите;
- Най-често информация за доброволчески програми достига до студентите от техни приятели и познати, с които се движат в общи кръгове;
- Информацията за доброволчески практики към други хора, за да мотивира и разпали желанието за участие на нови хора, трябва да бъде представена най-вече като полезна практика както в личностна, така и в професионална насока;
- Доброволният труд се характеризира като пълноценно оползотворяване на времето, подпомагане на образованието, но преди

всичко като дейност, която сам избираш да изпълняваш, без никой да те задължава;

- Получаването на допълнителни умения, знания и възможност за професионална кариера вследствие на доброволческа дейност, може да бъде използвано като стимул за увеличаване на броя студенти, участващи в такива дейности.

През последните години все повече внимание се отделя на иновациите в обучението, а доброволческите практики биха допринесли за промяна в положителна посока на отношението на медицинските кадри към пациентите и собствената им професия.

ЛИТЕРАТУРА

1. Педагогика, Теория на възпитанието, първа част. Под научното ръководство и редакцията на проф. Т. Попов, Изд. Експрес, Габрово 2012, стр. 296
2. Асанова Б., Социалната активност в полза на обучението. Сборник с доклади от 37-а НТС Контакт 2016, изд. ТЕМТО, С., 2016, 166-170
3. <https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE>
4. <http://rechnik.info/%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%86>
5. <https://www.ngobg.info/bg/documents/7154/2528/narachikrabortasdobrovoltsi.pdf>

Адрес за кореспонденция:

Петранка Гагова
ул. "Й. Филаретова" №3
София, 1000
e-mail: p.gagova@mc.mu-sofia.bg